Osztályom a Ságváriban

1967-ben kezdte gimnáziumi pályafutását a Ságváriban 35 tanuló, 21 fiú és 14 leány. Általános iskolai átlaguk sokat ígérő: 4,75 volt. Eredményeik gimnáziumi tanulmányaik alatt 4,2—4,3 között mozgott, a negyedik osztályban 4,45, érettségien pedig 4,51! A fizikai és mezőgazdasági fizikai dolgozó szülők gyermekei mindvégig az osztály tanulmányi átlaga fölött voltak, 4,61-gyel érettségiztek, egyetlen kivétellel egyetemi továbbtanulásra jelentkeztek — és fel is vették őket. Az osztály érettségi eredményeire a felvételi vizsga tette föl a koronát: a továbbtanulásra jelentkezett 32 tanuló közül 28 pályázott sikerrel, a jelentkezettek 87 százaléka.

És nem is akárhová! Műszaki egyetemre 8, matematikusnak 6, fizikusnak 1, orvosira 5, gyógyszerésznek 1, tanárnak 2, műszaki főiskolára 3, közgazdaságira 1, jogásznak 1. (Összehasonlításul: a felvételi arány az előző évben országos viszonylatban 35—38 százalék, a szegedi gimnáziumok tanulóinál 50—60 százalék volt.) Nyilván tehetségesek — mondjuk —, hiszen már az általános iskolából igen jó eredménnyel érkeztek. Kétségtelen, tehetséges gyerekekről van szó, bár meg kell említeni, hogy ilyen útlevél nem ritka a Ságvári gimnáziumba érkező első osztályoknál. De ilyen eredményt még egyetlen osztály sem ért el az iskola történetében. A tehetségen kívül más magyarázata is van az eredményeknek.

1. Az osztályban tanító tanárok kiváló oktató-nevelő munkája.

2. A jó osztályközösség. Az osztály KISZ-szervezete olyan légkört teremtett, amely segítette, bírálta, irányította tagjait — azok érdeklődését politikai, tudományos, kulturális értelemben is kiszolgálta. A KISZ-alapszervezet több ízben elnyerte „A legjobb alapszervezet" címet, amit a tartalmas mozgalmi életért, a kiváló tanulmányi és kulturális munkáért érdemeltek ki. Tanulmányi téren mindvégig az iskola „legjobb eredményt elérő" osztálya volt.

Egymás munkáját segítve, csoportos tanulással készültek fel egy-egy témazáró dolgozatra. Az érettségire szintén. Egy-egy nehezebb tétel megvitatása az egész osztályon belül, vagy kisebb csoportban növelte a tanulók felkészültségét, de az összetartozás érzését is. A diákok rendre ott voltak például az Erkel diáknapokon, ahonnan öt pályázó, 5 érmet hozott. Pályaválasztásuknál figyelembe vették a tanulók egyéni tulajdonságait, alkalmasságát, a választott szak esélyeit (a jelentkezések előzetes jelzése alapján), és egyénenként mérlegelték, vitatták a kérdést, miközben nem egy tanulónak más, hasonló jellegű, de kevésbé keresett szakot ajánlottak. Mindezt KISZ-taggyűlés keretében. Az együttes szórakozás jellemezte az osztályt a kulturális munkában is.

Sokat lehetne még írni róluk. Hogy a társadalmi munkában élen jártak, hogy az iskola élsportolói is közülük kerültek ki, hogy a világnézeti, szaktárgyi órák vitái a tanárok számára is élményt jelentettek. Érdemes ideidézni az érettségi elnök szavait:

— A jegyeket nem adtuk, hanem a tanulók tudásukkal szerezték meg. Élmény volt hallgatni logikusan felépített, magas színvonalú feleleteiket. Szerettem volna ebben az osztályban tanítani...

Jó volt ennek az osztálynak osztályfőnöke lenni! Az idei tanévben érettségizett matematika—fizika tagozatú negyedik D-nek.

Molnár Istvánné
osztályfőnök

Füstköd

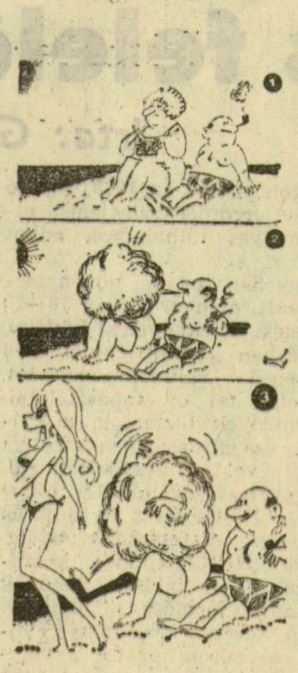

Bélyegcentenárium

A black pennytől a kétkrajcárosig

A bélyeg, amit a leveleinkre ragasztunk, annyira megszokott, mindennapi dolog, hogy átérezni is nehéz a centenárium jelentőségét, amelynek alkalmából szeptember 4-e és 12-e között nemzetközi bélyegkiállításnak ad otthont a budapesti Szépművészeti Múzeum. Bizony átéreznénk a bélyeg fontosságát, ha nem volna! Mert volt ilyen időszak is, például a második világháború végén, a felszabadulást követő első hetekben, hónapokban, amikor még nem állt helyre a központi bélyegkibocsátás, s nem egy postahivatalban kézzel írták a borítékra, hogy a levelet feladója készpénzzel bérmentesítette.

Valamikor azonban minden levelet készpénzért továbbítottak. Bonyolult és hosszadalmas volt így a feladás és a levél kiváltása. Érthető, hogy hamar elterjedt a világon Rowland Hill angol tanító elgondolása, aki 1837-ben adta közre postai reformtervét. Az angol parlament három év múlva elfogadta a javaslatot, amely a levelek súly szerinti, bonyolult tarifájú díjazása helyett bevezette az 1 pennys bélyeget, a black pennyt, amellyel fél uncia súlyig minden levelet továbbítottak. A reformernek még húszezer font nemzeti jutalmat is megszavazott a parlament. Tegyük hozzá, amilyen hamar elterjedt a bélyeg, olyan hamar lábrakapott a bélyeggyűjtés is, már a múlt század ötvenes éveiben. Az angolokat követték a franciák, a belgák, s a kontinens többi népei.

Ausztria 1850-ben bocsátotta ki az első bélyeget, s mondhatjuk: a magyar szabadságharc bukásán múlott, hogy nem egyidejűleg vagy azt megelőzve született meg a magyar postabélyeg. Filatelistáink kutatómunkájának eredményeként előkerült ugyanis az a terv, amelyet Than Mór — Barabás Miklósnak, a kor híres festőjének tanítványa — készített 1848. júliusában.

Ez az „egy krajczár"-os bélyeg lett volna a „Magyar álladalmi posta" első levélbélyege. Ehelyett azonban — drágult közben az élet is — első forgalomba került hazai bélyegünk legkisebb címlete kétkrajcáros lett, de addig is rögös volt az út. A szabadságharc bukása után hosszú ideig szóba sem kerülhetett a magyar bélyegkiadás ügye.

Csak az 1867. évi kiegyezéssel fogalmazták meg ismét ezt az igényt. Majd több mint három évi akudozás után sikerült ebben az ügyben megállapodásra jutni. Nagy munka volt még hátra: a bélyeg megtervezése és — főleg — kivitelezése. A bélyegnyomtatás igényes munka — nyomdaiparunk pedig fejletlen volt, hiszen az ország iparosodása csak ezután bontakozott ki. Az első bélyeget réznyomatosra tervezték, de aztán először — ideiglenesen — kőnyomással kerültek forgalomba. Nemzeti vívmány volt ez abban a korban, ha a kiegyezés alapján is. Ez utóbbit jelképezte, hogy a magyar felirat fölött Ferenc József képe állt, s nem a magyar címer, mint az 1848-as bélyegterven.

A bélyeg ilyenformán történelem is. De nemcsak történelem. Emlékszem tanyai tanítókra, akik bélyegek képeivel szemléltették várainkat, városaink nevezetességeit, a növényeket és az állatokat az iskolában. Erre is alkalmas a bélyeg.

S nem véletlenül a Szépművészeti Múzeum adott a kiállításnak otthont: a bélyeg műalkotás is. Sajátos kisgrafika, amelynek megvoltak minden korban az igényes művészei. Az igényességből ma sem szabad engednünk, hiszen túlzás nélkül milliók ízlését finomíthatja vagy zavarhatja ez a kicsi, de nagy példányszámú műalkotás.

Németh Ferenc

ISKOLATÁSKÁK

Az ifjú hölgy, aki ennek a morózus fogantatású elmélkedésnek megírására serkentett, a nyáron hagyta el tizennegyedik esztendejét, s a hetvenegy-hetvenkettes tanévben kezdi középiskolai tanulmányait. Hogy menynyire tipikus a szemlélete, magatartása, azt nem szándékozom elemezni, a tényeket foglalom csak össze, s döntsön ki-ki a belátása szerint. Tehát: Az ifjú hölgy középiskolába készülődvén megnyerte a szüleit, hogy az általánosban használt, egészen jó állapotban levő iskolatáskája nem felel meg már az igényeinek, vegyenek tehát újat, mert mit szólnának a többiek, ha ő a tavalyi táskájával lépné át az új iskola küszöbét.

A szülők elfogadták ezt az érvelést, vettek egy rangos táskát kétszáznemtudomhány forintért, zod a középiskolában, bezzeg a mi időnkben nyolc évig egy táskában hordtuk a könyveinket, ilyenről, mint a tied, nem is álmodhattunk.

Az ifjú hölgy jólneveltségénél fogva végighallgatta ugyan a „dumát", de megjegyezte a végén: Jó, jó, vigyáz majd a táskára, köszöni szépen, de azt, hogy mi volt régen, egészen fölösleges emlegetni, az akkor volt, ma már egészen más világban élnek és így tovább.

Hát igaz! — sóhajt nagyot az idősebb, munkájából élő kortárs. Gyermekeink lassan-lassan leintenek bennünket, ha azokról a küzdelmekről beszélünk, amelyeknek ők ma a jólétüket, még új iskolatáskáikat is köszönhetik. Nagyon jó az, hogy ma többet tudunk nyújtani nekik, mint amennyit mi a szüleinktől kaptunk, de azt nem maguknak, hanem nekünk köszönhetik. Ez az ifjú hölgy munkával még soha, egyetlen fillért sem keresett, az, hogy középiskolába járhat, négy év alatt többe kerül havonta az államnak — a dolgozó közösségnek! —, s a szüleinek, mint amennyit munkaképes dolgozóként az első években megkeres majd.

Iskoláztatása, ha mindent összevetünk, sok-sok százasba kerül tanulmányi idejének minden hónapjában, ezt a sok-sok százast, ezrest, csak a mások munkájával s a következő „lelkizés" kíséretében adták át az ifjú hölgynek: „Reméljük, ezzel most már kihúlehet előteremteni. Nem ártana tehát, ha a gyerekek nem vonogatnák a vállukat, szájukat, ha a szülők, az idősebbek a történeti fejlődés nehéz szakaszaira figyelmeztetik őket, ha megpróbálják egyénesbe állítani az igényeket.

Végül csak annyit: az ilyen ifjú hölgyek és fiúk magatartását, szemléletét nem a levegőből szívták magukba, tőlünk, felnőttektől, a szüleiktől kapták.

Jó egészséget, s egy kis elmélkedést az új iskolatáskákhoz. Szülőknek, fiataloknak egyaránt.

Ormos Gerő

Abortusz

Sokat cigarettázik ez a gyerek. Három és fél dobozzal szív naponta. Reggel hunyorogva kinyitom a szemem, már nyúl érte. Délelőtt kevesebbszer, aztán egyre gyakrabban gyújt rá. Attól félek, megárt neki. Estére füstszagú vagyok, mint a szénégetők. Sápadtságomat nézem a tükörben, összeszűkült szemmel. Másfél dobozzal már végzett. Jön az éjszakai két csomag. A parázsló csikkről gyújtja meg az újabb rudacskákat. Már összefüggő seb a szám. Torkom kiszáradt. Szájpadlásomhoz tapad a nyelvem. Ujjaim sárgák a nikotintól. Elcigarettázom életemet. Riasztott emlékek röppennek fel, mint a madárrajok. Köröttem füstből ezüstszárnyak verdesnek, ott villognak, vakítanak közte az ő fehér szárnyacskái is. Ezért hunyorítok mindig, ezért olyan kicsik a szemeim, lárvaarcomon. Még szerencse, hogy így van. A dohányzás így minden figyelmét leköti. Pohárért nem nyúl, nem kábítószerezik a gyerek. De nagyon sokat szív. Hajnalra befüstöl mindent. A szag már beleitta magát a bútorokba, ágyneműbe, ételbe, a vízbe, levegőbe is. Az egész lakás az övé, és ő füstöl. A dohányzáshoz sok levegőre van szüksége. Így elszívja a levegőt is. Légüres térben élek. Ha arra gondolok, hogy ez a füst a temetés tömjénfüstje, nem hiszem el. Pedig így van.

Egy műtőasztalon talán éppen ebben a pillanatban szakadt el az, ami hozzánk kötötte a kisfiunkat. Más nem. Hiába is beszélnénk más kötésről, kötelékről. Hazudnánk. Leszakadt. Pirosan forgó nagy kövek őrölnek koponyámban. Szabad életet él, szabadon járkál köztünk, köröttem, szabadon rabolja álmainkat. Lépni sem tudok tőle: a lábamra csimpaszkodik.

Gyorsan megszülettél, kisfiam, mondom neki. Tudod, most nem volt idő hosszabb szülésre. Bólint. Érti miről van szó. Nézzelek csak, kicsim, szőke a hajad? Anyuka is, én is feketék vagyunk. Hogy lehetsz te szőke? Nem is. Ősz haja van a kisfiamnak. Szép ősz haja van. Jaj, persze, csapok a homlokomra. Hiszen öregebb vagy mindkettőnktől! Ha összeadjuk anyuka, meg az én életkoromat, te kettőnknél is... Megelőztél minket, túljársz te már mindenen.

Mégis nagyon sok mindent kérdezel. Nem tudok hirtelen mindenre válaszolni. A te csillogó szemed helyett fog fényleni majd anyuka gyűrűje? A te sírásod utánozza az a rádió, amit belőled veszünk? A te éjszakai rossz magaviseleted zavaró? Nem lenne nyugalmunk? Lesz-e?

A te babakocsid árából veszünk majd autót? Kisfiam... A te bölcsőd helyett új lakást? Anyukád fogom szeretni helyetted is? A szoptatásod ideje alatt majd kinyújtja fáradt lábait anyád?

Csak kérdezz, kisfiam. Mindenre meg foglak tanítani. Nem árt veled együtt újratanulni a világot. A fűvek, madarak nevét, a csillagokét, az ábécét.

A te pelenkáid árán zsebkendőket veszünk majd, legyen mibe sírni. Kisfiam... Ne mondj ilyet. Nem szabad ezt így felfogni.

Hogy kire marad a föld? Kinek csináltuk az utakat, miért emelkednek azok az állványok, vasak az ég felé? Tudod, anyukád még nagyon fiatal és szép. Nagyon szép anyukád van neked, kisfiam. Büszkék lehetünk rá. Énekel nekünk esténként. Mi pedig várjuk a vacsorát. Meghallod, milyen szép dalokat tud. Persze mi is vele éneklünk, és vasárnaponként elmegyünk sétálni. Anyuka nagyon szeret téged. Látod, hogy sír most is? Kis ingedet mossa fehérre. Az emlékedet. Ebben a mosásban, takarításban, lassacskán elkopik. Segítsünk neki?

Látod, milyen jól megvagyunk mi, hárman. Csak úgy fáj, hogy te nem vagy.

Kisfiam, arra vigyázz mindig, hogy ne veszítsd el a talajt a lábad alól. Így lépjél, vigyázva... Játsszál csak játékaiddal, engedd, hogy nézzem milyen házat építesz ezekből a kockákból. Sejtjeidet, szerszámaidat tartsd rendben, sose nézd, ne kíméld magad. Felhúzod majd vascsizmáidat, és elindulsz. Ha akarsz hétmérföldeset, az még jobb. Égignövő vagy te, kisfiam. Egy napon majd eljön, gyerekkorodtól elköt a szerelem. Fellázítja napjaidat. Nem fogsz senkitől, semmitől félni. Az évszakok? Hát igen, legszebb a tavasz... De az ősz is szép, csak meg kell barátkozni vele. Igen. A vadludak elszállnak, új évszakért... A tél? Te fentről látod a felhőket, vadászgépeket.

Igen, mi is meg fogunk őszülni. Hasonlítunk majd egymásra? Völggyé fáradnak hegyeink, kialszanak tűzhányóink. Fázni fogunk. Te akkor fogsz hiányozni legjobban. Itélkezz csak nyugodtan. Tudjuk mi azt. Szociális otthonba, öregek napközijébe dugj minket. Ott jó lesz nekünk. Jó lesz, hidd el. Értünk nem jönnek az égből angyalok dobbal. Mi itt maradunk a földön, barátkozunk az éjszakával, s egyszer hozzánövünk. Földesülünk, szemhéjunk alá rejtőzünk majd. Már el is kezdtük az éjszakázást.

Ezek a gyertyák nem neked, dehogy neked égnek. Hiszen te élsz. Kár, hogy egy fényképünk sincs rólad. Időnként elővennénk, megnéznénk, mondanánk; milyen szép fiunk van. Keresünk mindig téged. Az arcokat nézzük, igyekszünk összerakni a te arcodat.

A gyerekek szemét nézzük anyáddal itt a földön. Mint a visszapillantótükrök, olyanok a gyerekszemek. Csendben élünk. Csendünk van, békénk nincs. Kihül a beszéd is torkunkban. Hiába mondjuk azt, hogy eljössz, hazajössz: visszhanggá ürültél, hűtlen lették hozzánk, öregjeidhez. Mindenkinek azt mondjuk: a fiunk pilóta. A felhők fölött jár. Már gyakran hazudjuk ezt egymásnak is anyáddal.

Anyád azt mondta tegnap, hogy megtanítottunk téged imádkozni. Én tudom, hogy nem, de ráhagytam. Sokáig sírtunk utána... Felidéztük azt az időt, amikor iskolába jártál. Kis garabonciás.

Hát így hordjuk ki a bánatot, kisfiam. Ne haragudj, nekünk már csak az maradsz. Négy égtájnyi a mi magányunk. Az életbiztosításunkat is lemondtuk, annyi év után... Már befizettünk siratóasszonyokra... Ne haragudj, arra gondoltunk, anyáddal, hogy ez ne kerüljön pénzbe majd neked. Ne is gyere el a temetésünkre. Kétezer fényévnyire vagy. Hosszú az út.

Ma éjjel azt álmodtam, hogy egy dióhéjban dióbél vagy, és nem tudsz megszületni. Én pedig nem tudom feltörni a diót. Se kővel, se kalapáccsal. Jó volt felébredni, és tudni, hogy te már megszülettél.

Szerettük volna, ha velünk töltötted volna a karácsonyt az idén. Majd a barátaiddal szilveszterezel. Mostanában furcsa dolgok történnek velem. Vagy egy hete lehet, találkoztam veled, de te nem ismertél meg. Egy lánnyal voltál. Anyáddal meg majdnem összevesztem, mert azt mondta egyik ismerősének, hogy te leestél a gépeddel, megsebesültél... Ne haragudj rá, ösz-sze-vissza beszél. Öregasszony.

Amit mondani akarok az, hogy akartunk neked egy élő testvérkét. Nem lehetett. Anyád nagyon beteg. Azt mondta, egy unoka kárpótolná... Én akkor bevallottam neki, hogy megöltünk téged.

Sokat cigarettázik ez a gyerek. Három és fél dobozzal elszív naponta. A parázsló csikkről gyújtja meg az újabb rudacskákat...

Varga Rudolf

NAPI KISLEXIKON

az aszályról

Az átmeneti lehűlés környékünkön is enyhítette a hőséget, de az aszályos, forró nyár után sem kapott meg Szeged vidéke jelentősebb mennyiségű csapadékot.

● **Az elnevezés?**

Csapadékban szegény időszak nem ritka a dél-alföldi területen, de aszálynak csak akkor nevezzük, ha nagy hőséggel együtt jár, mint az idei nyáron. Elsősorban a szárazföldi eghajlatra jellemzőek az aszályos esztendők.

● **Milyen kárt okoz?**

Az aszályos időszak a növénytermesztés súlyos veszedelme. Az idén elsősorban a szántóföldi kapásnövényeknek okozott kárt, ha hamarosan nem esik nagyobb mennyiségű eső, a kukorica sinyli meg, s nem „hízik" a cukorrépa sem. De nem kevésbé káros a szőlő- és gyümölcshozam szempontjából sem.

● **Szárazságtűrés?**

A növényeknek az a képessége a szárazságtűrés, hogy hosszabb-rövidebb ideig tartó vízhiány mellett is fenntartják élettevékenységeiket. Alaktani, szövettani és élettani tulajdonságokon alapszik (kisebb levélfelület, fejlett gyökérrendszer, nagyszámú légzőnyílás stb.). Magyarországon — mert gyakori az aszályos év, s ez gazdaságilag jelentős károkat okoz — a növénynemesítési kísérleteknek fontos célkitűzése a szárazságtűrés fokozása.